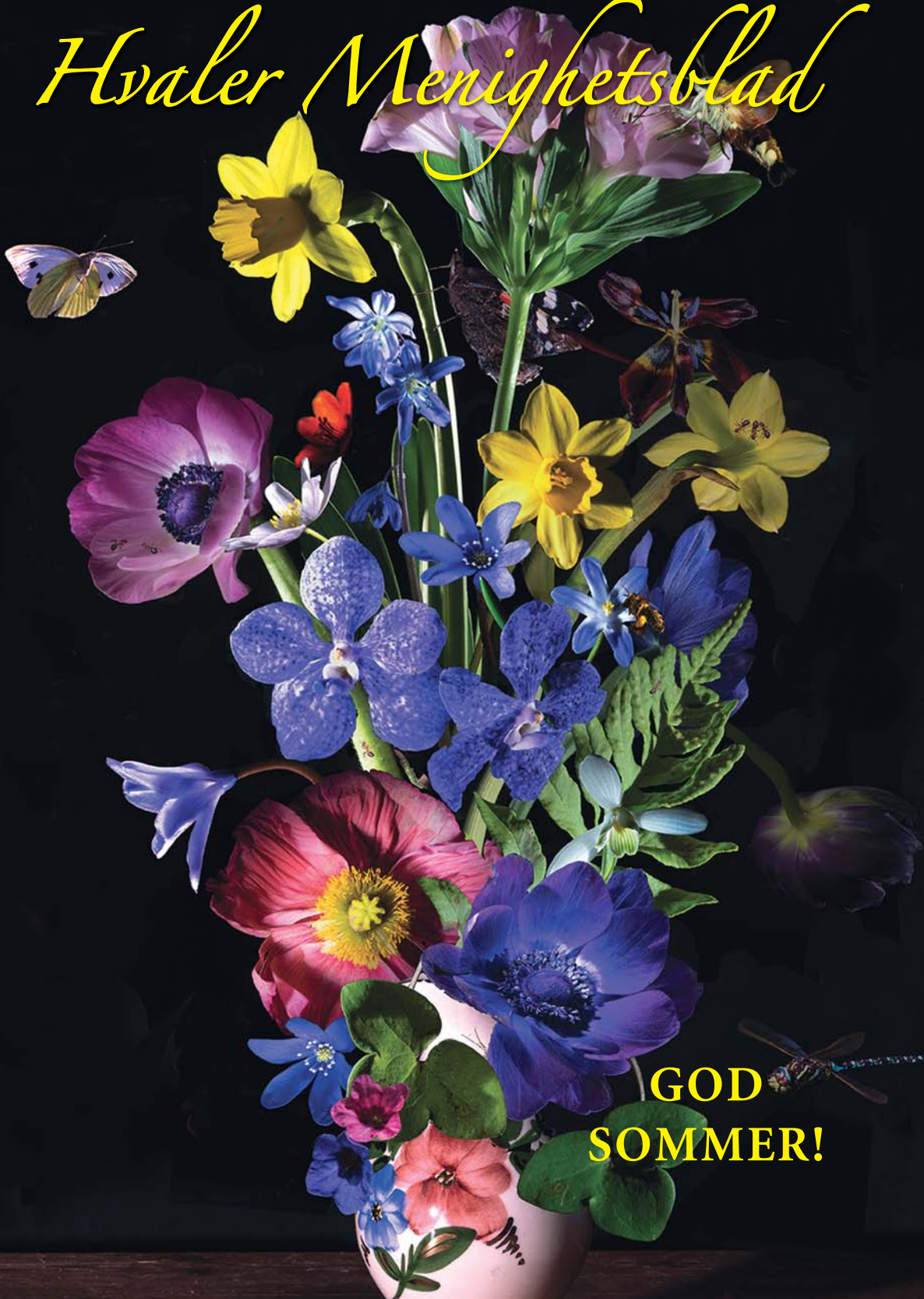

Nr. 2 - Sommer 2019 - 72. årgang

Hvaler Menighetsblad

**GOD
SOMMER!**

Innholdsfortegnelse:

Sommerhilsen fra Grethe	3
Menighetsrådets leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	5
Åpen kirke	7
Under himmelbuen	8
Ordføreren har ordet	11
Rekekrigen	12
Konfirmantene i Hvaler 2019	18
Kulturprogrammet sommeren 2019	20
En fortelling om sterke naturopplevelser	22
‘Åndelig men, ikke religiøs’	24
Glimt fra floraen på Hvaler	28
Blomstrende jublant	29
Kirkevalget 2019	31
Hvaler kunstforening	34
Månedens kirkekunst i april	36
Siden sist	37
Brannfarlig natur..!	38
Hvaler kirke brannsikres!	39
Skjærgårdstjenesten – nå med digitalt ryddekart	40
God sagt – fortsatt!	44
Barn og unge - hva skjer?	45
Barnesider ved Ellen	46
Velkommen som konfirmant!	49
Tusen takk	50
Fra foreningslivet på Hvaler	60
Sorg og glede i våre kirker	61
Gudstjenester sommeren 2019	62

Foto forside: Rolf Sørensen (Digital blomsterbukett)

Foto side 2: Ragnar Bjørck

Grethe Hummel

Husker du barndommens sommeruker? Barbeint i gresset, sand mellom tærne, deilig avkjølende badevann, alle farger, lukter og lyder i naturen. Å bli fascinert av en liten maurs ivrige aktivitet, prikkene på en marihøne og undre seg over små frø som blir til noe stort.

Kollega Silje Trym Mathisen i Stavanger domkirke forteller i Stavanger Aftenblad om sin barndom med tegneserien Sølpilen; om hvordan hun lekte seg inn i rollen som indianer og la sine små armer rundt trær og lyttet etter bøfler. Gjennom leken lærte hun samspill med naturen og å lytte til naturen og jorden.

Som prest vil Silje utfordre oss videre: «Å lytte til jorden. Å lytte til ekkoet av Gud, Skaperens signatur. For jordens evangelium var jo lenge før Ordets evangelium. Job visste at hos Gud er visdom og styrke, råd og forstand idet han oppfordrer oss til å: «Spør bare dyrene, og de skal lære deg, spør fuglene under himmelen, og de skal opplyse deg. Snakk med jorden, og den skal lære deg, fiskene i havet skal fortelle.» (Job 12,7-8)

Spør dyrene, snakk med jorden. Jorden er Guds hud. Hvordan berører vi Guds hud? Hvor er det blitt av ærbødigheten vår for naturen? Når vi stryker hendene langs Guds skaperverk, Guds hud. Da blir vi samtidig berørt av Gud. Hører vi Guds lavmælte stemme i skaperverket? Klarer vi å finne sporene som Gud har lagt i skaperverket slik at vi kan finne veien hjem?

Den keltiske spiritualiteten viser oss noe av dette. Naturen kan gi oss kunnskaper om livet – og om Gud. Hvis vi bare lytter. Derfor klemmer jeg fremdeles trær og legger kinnnet mot jorda. Ikke for å lytte etter bøfler. Men for å lytte etter Gud.»

Jeg ønsker å gi Siljes utfordring videre til alle oss som tilbringer sommerukene på Hvalerøyene omgitt av så vakker natur. Så vi kan fascineres, undre oss og glede oss og ikke minst ta vare på.

God sommer!

Einar Morland

Gode nok

Disippelen Peter lovet Jesus at han aldri skulle svikte ham. Og så gikk det ikke bedre enn at Peter kort tid etter blånektet for at han kjente denne Jesus, som da var på vei til å bli dømt og korsfestet. Peter ikke bare nektet, han bannet og sverget. Etter at Jesus var blitt ”*pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, før ned til dødsriket og stod opp fra de døde tredje dag*”, sa Jesus til Peter: På deg vil jeg bygge min kirke.

Det er mange mennesker som har gjort tjeneste i menighetsråd og fellesråd i Hvaler sokn i løpet av de mer enn 30 årene jeg har bodd her. Felles for oss alle er at vi er gode nok. Kirken på Hvaler består av mennesker med stor eller liten og noen ganger nesten ingen tro, mennesker med barnetroen i behold og mennesker som er dypt overbeviste om evangelienes sannhet. Dette mangfoldet er verdifullt. Det er ikke slik at det er de som er ”kristelige nok” som skal styre og bestemme over kirke og menighetsliv. Den norske kirke er en folkets kirke der medlemmene er gode nok. Og på oss bygger Jesus sin kirke.

Salmedikteren Olaf Hillestad (1923 – 1974) har skrevet en salme som for meg er en trosbekjennelse. Den er å finne i salmeboken som nr. 715. I takknemlighet til ham som har skapt oss og alt, skal vi forvalte skaperverket videre. Fordi Gud ga sin sønn til vår frelse, skal vi gjøre det som er rett – så godt vi kan. Til dette trenger vi styrke, håp og kjærlighet, og det har Gud gitt oss.

Med frimodighet skal vi så gå inn i den tjenesten som vi blir minnet om:

Gud, du er rik! Din godhet er stor.
Din miskunnhet tar ikke slutt.
Du nærer og styrker din kirke på jord
og leger når håpet er brutt.

Du gav din Sønn! I ham ble vi skapt
til gjerninger båret av tro.
Du frelste i kjærlighet det som var tapt,
og brakte nytt liv til å gro.

Vi er ditt verk! Du eier oss Gud,
med alle de goder vi har.
Du byr oss forvalte dem etter de bud
du gav oss, vår Skaper og Far.

Styrk da vår tro! Tenn håp i vårt sinn,
fyll hjertet med kjærlighet varm.
Så går vi frimodig til tjenesten inn
i ly av din utstrakte arm.

Menighetsrådet melder:

Nytt menighetsråd:

I neste nummer av menighetsbladet (i slutten av september) kan man lese hvem som er blitt valgt inn i det nye menighetsrådet for perioden 2019 – 2023. Men først skal det velges, og vi oppfordrer alle kirkens medlemmer til å bruke stemmeretten sin. Kirken og kirkesaker er ikke bare for de spesielt interesserte – på Hvaler er det slik at kirkene våre er folkets kirker. Der er det lav dørterskel og det er høyt under taket. Kirken er for den som tror, selv om troen er liten og ofte svikter. Det var en kar som ikke gikk så ofte i kirken som sa det slik: *Og på de mørkeste dagene, da har også jeg bøyd knærne og bedt til min Gud.*

Kirkevalget 8.-9. sep. 2019

Kandidater:

I dette nummeret av menighetsbladet finner du presentasjon av kandidatene. Det skal velges åtte medlemmer og inntil fem varamedlemmer til menighetsrådet. Rekkefølgen på listen kan endres ved at det gis ekstrastemmer til én, to eller tre kandidater. Den endelige rekkefølgen ved valget blir altså avgjort av de som velger å stemme. Varamedlemmene som blir valgt inn vil også bli viktige i råd og utvalg, og de har møterett i menighetsrådet.

Borg
bispedømme
50 år

Vi skal også være med og velge representanter til **Borg bispedømmeråd** og dermed også til **Kirkemøtet** som er Den norske kirkes ”Storting”. Det var mange som spådde stor kirkestrid i Norge etter forrige valg til Kirkemøtet, men det har vist seg at klokskap og godhet for kirken har fått mange til å innse at trosfellesskap er viktigere enn meningsfellesskap. Etter forrige valg har kirkemøtet vedtatt at Den norske kirke skal ha plass til to ulike syn på likekjønnet samliv. Dette innebærer at ansatte i Den norske kirke kan mene det ene eller det andre i denne saken, og at deres syn skal respekteres. Det er fint at mennesker som er uenige i sak likevel kan klare å holde kirken sammen. At ikke alle er enige i alt, medfører at det også denne gangen blir mer enn én liste å velge mellom. Du kan gå inn på nettet og søke på **Borg bispedømme**, og der vil du finne presentasjon av 38 kandidater fordelt på disse tre listene:

- Nominasjonskomitéens liste
- Åpen folkekirke sin liste
- Bønnelista

Du vil også finne denne informasjonen på Hvaler menighet sin egen nettside: www.kirken.no/hvaler

Lokal utforming av gudstjenestene:

Fra 2011 har vi hatt stor frihet til å velge vår egen liturgi, noe Hvaler sokn har benyttet seg av. Kirkemøtet har i vår strammet inn denne friheten. Gudstjenestene i Den norske kirke skal heretter bli mer gjenkjennelige uansett hvor man er i landet. For oss betyr dette at vi ikke lenger vil kunne fortsette med vår egen lokale liturgi med musikk komponert av Gerd Ebbesvik Nilsen. Vi sier enda en gang takk til Gerd for det hun har gitt oss, og vi kommer til å fortsette å bruke mange av hennes salmemelodier.

Ny kirkeverge/daglig leder og ny trosopplærer:

På møtet den 16. mai har Hvaler kirkelege fellesråd foretatt to ansettelse:

Mona Vauger

Mona Vauger blir ny kirkeverge. Mona Vauger er 46 år og bor på Kirkeøy. Hun er gift med Ole Johan Vauger, og sammen har de datteren Alva. Mona arbeider i dag som gravlundsformann på Glemmen gravlund i Fredrikstad.

Kjersti Morland blir ny trosopplærer. Kjersti er 43 år og har hatt deler av sin oppvekst på Hvaler. Hun flytter nå tilbake hit sammen med datteren Fernanda. Kjersti har jobbet med å lage forestillinger for barn og unge.

Vi kommer tilbake med nærmere presentasjoner i høstnummeret.

I perioden fram til Mona Vauger kan tiltre stillingen, vil Ingrid Dean fungere som kirkeverge/daglig leder. Vi er takknemlige for at Ingrid Dean har sagt seg villig til dette!

Einar Morland

Kjersti Morland

Åpen kirke

Midt i en travel hverdag kan vi kanskje ha ønsket oss et sted hvor vi kan trekke oss tilbake for litt stillhet og ettertanke.

– Eller i forbindelse med en vandring på kirkegården har vi hatt et ønske om at kirkedøra var åpen så vi bare kunne gå inn, sitte ned litt og lade våre batterier. Koble av, og koble på.....

Jesus og disiplene var også midt i en travel hverdag da han inviterte dem med seg til et avsides sted hvor de kunne være alene og hvile litt. (Markus 6:31)

Noen av oss har snakket om en slik mulighet, - og gått videre med tanken.
Nå er Hvaler kirke åpen hver fredag kl. 16.00 – 18.00.

- Her er du velkommen innom til:
- å finne ro,
 - å legge fra deg «bagasje» som tynger,
 - å lytte til musikk,
 - personlig bønn og lystenning.

Velkommen!

Nøtternte?

Mormor er deprimert. Jeg har vært min egen lege og gitt meg diagnosen «Klimadeprimert med innslag av artsmangfoldsangst».

Rapportene om tilstanden på jorda renner inn om dagen. Sist var FNs naturpanel som kan fortelle at menneskelig

aktivitet truer eksistensen til en million arter. Bevisene er krystallklare, naturen er i trøbbel. Derfor er vi i trøbbel, sa Naturpanelets Sandra Díaz 6. mai. Rapporten fra FN er en gjennomgang av endringer siste 50 år basert på 15000 kilder fra urbefolkning og forskning fra hele verden.

Hovedårsakene til artsutryddelse er ifølge rapporten, endret arealbruk. Gjennom landbruk, skogbruk og gruvedrift på land samt overfiske i havet, er naturlige økosystemer redusert med 50 prosent de siste femti år. En million arter har derfor ikke tilstrekkelig habitat til å overleve på lang sikt.

I Norge er det over 2000 arter som er truet av utrydning, også her er hovedgrunnen endret arealbruk. I tillegg en-

dres livsbetingelsene for mange arter av klimaendringer og forurensing. Også spredning av fremmede arter er en trussel. For eksempel brunsnegler, mårhund og sitkagran kan fortrenge lokale arter, og spre nye og ukjente sykdommer.

Selv har jeg observert at denne våren har det vært urovekkende lite insekter. Særlig har jeg savnet lyden av bier og humler som alltid har brummet og surret rundt epletrærne våre i blomstringstiden. I år så langt, har jeg sett en humle- og ingen bier (per 11.5). Pollinerende insekter er helt nødvendige for mye av matproduksjonen vår, både bær, frukt, grønnsaker og korn er i fare. Verdens matvareforsyning er i fare.

Hva gjør vi med slik kunnskap? Eller rettere, hva gjør denne kunnskapen med oss? Mormor er som før nevnt urolig og skremt og har delvis mistet nattesøvnen.

Det er mint to mulige utfall; den ene reaksjonen er å bli matt og handlingslammet og tenke at det ikke nytter. Den andre reaksjonen er det motsatte, å nekte å gi opp og tenke at hver og en av oss kan bidra bittelitt til å snu utviklingen og at sammen kan vi gjøre mye. Vi kan bli en grønn bølge som skyller over landet vårt, og som møter grønne bølger fra andre

land. Jeg velger det siste. Jeg bruker redsel og angst til å se etter muligheter. Hva kan jeg bidra med?

Det er lett å tenke at mine valg og handlinger ikke har noe å si, jeg er jo bare lille meg. Eller at det ikke nytter hva vi gjør her i Norge, fordi vi er en forsvinnende liten del i verden.

To ting kommer på lista over ubrukelighet: Det ene er at miljø- og naturbevarende tiltak blir møtt med bukkenebruseutsagn: «Ikke ta meg, ta heller . . . , han forurensar mye mer enn meg». Fakta er at vi må ta alle, alle må bidra med sitt.

Det andre som ikke nytter er likegyldighet, likegladhet og skuldertrekning. Å stille seg likegyldig til jordas framtid gjør ikke vi som er besteforeldre i alle fall.

- Det nytter å kaste ispapiret, snusposen eller sigarettneipen i en søppeldunk i stedet for på bakken. Tenk så mye hyggeligere det blir for alle at det er pent og ryddig rundt oss. Dessuten er det fint at små barn, dyr og insekter ikke finner snus og annet ute som de kan putte i seg.
- Det nytter å sortere avfall. Det øker gjenbruk, reduserer plast på avveie og tar vare på ressurser.
- Det nytter å fly litt mindre og kjøre mindre bil. Visste du at nordmenn flyr mest i Europa?
- Det nytter å spise mindre kjøtt. Det er sunt både for helsa di og miljøet. Hvis vi reduserer kjøttforbruket i tråd med helsedirektoratets egne kostholdsrad, vil vi redusere miljøgassutslippene fra landbruket betydelig.

- Det nytter å engasjere seg. Delta i strandrydding og andre miljøtiltak i nærmiljøet ditt. Meld deg inn- eller støtt en organisasjon som jobber for miljø- natur og bærekraftig forvaltning.
- Det nytter å bli en bevisst forbruker. Kutt ut engangs serviser og bestikk, og hvis du absolutt må bruke det, velg papp i stedet for plast. Kjøp klær med god kvalitet slik at de varer lenger. Kast mindre, gi bort eller gjenbruk mer.
- Fyll vaskemaskinen full før du starter den, og bruk miljøvennlige vaskemidler.
- Forvent handling fra politikerne våre. Vi trenger modige politikere som ikke er redde for å ta upopulære avgjørelser. Politikere som tør å stå på naturens side i kampen om arealer, og på miljøets side i konfliktsituasjoner. Vi må blant mye annet få mye strengere restriksjoner om hva som er lov å sprøyte på jord og vekster i landbruket og i hagene våre. Vekk med all gift. Bærekraftige tiltak må etterspørres og belønnes.
- Hjelp bier og humler til å trives i hagen din. Har du ingen hage, bruk verandaen eller andre steder i nærmiljøet ditt. Du kan for eksempel lage et insekthotell. Det ligger mange fine beskrivelser på nettet. Eller du kan være mindre ivrig etter å slå plenen din, og tåle at det kommer litt villblomster inn i mellom. Aller helst kan du sette av et areal i hagen til en blomstereng. Sjekk artene som de pollinerende insektene liker her: <http://blomstermeny.no/wp-content/uploads/2016/06/Ville-planter-Engfrøblanding.pdf>

Og det beste er at listen av tiltak vi kan gjøre selv kan bli mye lengre. Ved å holde politikerne i natur- og miljøøret, vil våre felles forventninger presse politikerne våre til å ta gode, bærekraftige miljøvalg.

Puh, jeg ble lettere til sinns bare av å skrive dette.

God sommer på lag med barnebarn og bier.

Noen ord til trøst:

Pågangsmot er en verdi som lett blir borte på veien, enten vi er unge eller eldre. Å våge er å miste seg selv for en liten stund. Å ikke våge er å miste seg selv for bestandig, er det sagt. Så vær ikke redd for å hoppe ut på den tynne grenen. Det er der frukten er. – Alt ser umulig ut for den som ikke prøver. Hærføreren Joab i Bibelen sa en gang: «Vær modig! La oss vise oss modige i kampen for vårt folk og for vår Guds byer, så får Herren gjøre det som er godt i hans øyne!»

Gave til menighetsbladet

Vedlagt dette nummer finner du en giro som kan benyttes dersom du ønsker å gi en gave til menighetsbladet. Du kan også gi en gave ved å benytte vipps. Da skal du velge kjøp og betal i vipps-menyen, og så skriver du nummeret 90315, eller

du kan skrive Hvaler sokn. Skriv at det er en gave til menighetsbladet, så pengene kommer videre til rett konto.

Tusen takk til alle som bidrar til at vi kan opprettholde menighetsbladet vårt – vi er helt avhengige av de mange giverne som viser at de setter pris på bladet!

Det gode liv

Vi ønsker alle å leve det gode liv, men det er ikke alle som opplever det slik. Det er dessverre svært mange som har en hverdag som ikke oppleves som god. Det kan være dårlig helse, det kan være økonomiske utfordringer, en tøff hverdag på skolen eller på arbeidet. Det er så mange ting som påvirker oss på en slik måte at vi mange ganger ikke opplever at livet er godt å leve.

Vi ser alt for ofte at det mobbes på skolen, slik at elever gruer seg for en ny skoledag. Mobbing i dag foregår dessverre veldig ofte i det skjulte via sosiale medier der flere kanskje spesielt ungdom etter hvert ikke tør å gå inn, i redsel for hva som er skrevet om dem. Det kan i noen tilfeller gå så langt at de som blir mobbet ikke lenger ønsker å leve. Kan du som mobber leve resten av livet i uvisshet om du har bidratt til at noen har valgt å ikke leve livet videre. Du vil nok ikke oppleve det som det gode liv.

Vi har i dag et av verdens beste helsevesen, men det er likevel mange mennesker som er nødt til å leve med redusert helse, noe som medfører mange forskjellige utfordringer i form av nedsatt bevegelse, smerter, usikkerhet og angst. I den sammenheng ser vi nok at det er noen som isolerer seg vekk fra det sosiale samfunnet. Vi kan som hverdagsmennesker, bidra til at disse i større grad kan oppleve det gode liv. Jeg tror at hvis vi

kontakter dem, forsøker å ta dem med ut i samfunnet der de vil oppleve at de er inkludert, at de har noen å snakke med, vil det gjøre at de en stakkert stund glemmer sine hverdagsplager. Jeg tror de vil oppleve det som det gode liv.

Det moderne arbeidsmarkedet i dag kan sikkert for mange oppleves som svært krevende, der det er et stadig økende krav til effektivitet. Jeg tror nok også at vi opplever at det er økende konkurranse og statusjag i forhold til det å stige i gradene på eget arbeidssted, vil medføre at det er noen som vil oppleve at de blir trykket ned av en arbeidskollega. Det å ha et arbeid å gå til burde være at det oppleves som det gode liv, men det oppleves nok dessverre ikke slik for alle. Det å hjelpe hverandre frem vil nok bidra til at bedriften du arbeider i gjør det godt, og et bedre arbeidsmiljø vil gjøre at hverdagen i langt større grad oppleves som det gode liv.

Man høster det man sår heter det. Skal du og jeg leve det gode liv bør vi så vennskap og nestekjærlighet og vi vil høste det samme. Da vil du og jeg oppleve det gode liv.

Nå er det vår, la oss gå ut å så det gode liv.

*God sommer til dere alle.
Eivind Borge
ordfører*

Rekekrigen

Av Tronn Bankerød

Den 8. oktober 1946 kunne en lese følgende notis i Strømstads Tidning: «Fiskebåten Falken fra Stensvik, som torsdag holdt på å tråle etter reker utenfor Strømstad, kom under fisket inn på norsk farvann. Dette ble observert av lensmannen på Hvaler, og denne gikk ut med en tollbåt og satte om bord en tollere. Han gav Falkens skipper ordre om å gå til norsk havn, noe denne ikke var interessert i. Han satte kursen mot Strømstad med den norske tolleren om bord. Tolleren var ubevæpnet, og måtte finne seg i å følge med. Han ble senere hentet i Strømstad av en norsk snekke, tilhørende Tollvesenet.

Denne episoden fikk en helt annen ordlyd i de norske avisene. Både Demokraten og Fredriksstad Blad brukte store, nærmest kriselignende overskrifter på det de kalte kidnappingsaffæren.

Tolleren det er snakk om, var Jens Henriksen fra tollstasjonen i Bølingshavn. Lensmannen den gang het Leif Bergersen.

En av dem som var om bord i Falken, var Sven Johansson fra Stensvik, i nærheten av Strømstad. Det var faren hans og en eldre bror som eide båten. Selv var han med ved en tilfeldighet. Men det var

Falken.

Killing	Avgang M. 11 ³⁰ Anværbåte Singløiffaren Tandholmen med ankomst Skitter M. 12 ³⁰	vred
S. U. Bris.	Grüning av maskinsrom og maskin.	Sönd
S. U. Killing	Grüning og forskjellige arbeide ombord.	Man
S. U. Bris.	Rengjøring. Avgang M. 14. Anværbåte Romsund, Damholmen ut Løjeren med ankomst Bolingshavn M. 16 ³⁰ <u>T. 2.</u> 26/9 46	Tirs
S. U. Bris	Avgang M. 5 ³⁰ til Røshodet hvor Lensmann i Hvaler møttes. fortsatte vestover til Torbjørnsfjær hvor vi fikk assisterte ved andholsten av Svenske fiskere som fisket indenfor 3 milsgrensen Peilet søster NNO og Torbjørnsfjær S.O. Følgerne var Blev andholt om å gå til Papperværen SD 736 = SD 1073 = SD 50. Da den fortsatte til Strömstad uten å efterkomme ordre. Varslet vi Politimesteren i Halden med ankomst Strömstad M. 14. for å hente Jens Hurrisen som blev satt ombor i en av skjøtene for å vise vei. Returerte M. 16 til Skjærhalden til Løjersvilgen til Bolingshavn M. 17 ³⁰ Avgang M. 19 ³⁰ og Løjeren til Fr-stad M. 21.	Dag Tirs Ons Torsd Fredag Lördag Savne

Utsnitt fra tollrapporten 26. september 1946.

ingen tilfeldighet at de lå og fisket innenfor den norske territorialgrensen. De var i aller høyeste grad klar over hvor i geografien de befant seg. Svenskene hadde i mange, mange år hevdet at farvannet egentlig var like svensk som norsk. Dermed kunne de også hevde at fisk og reker de fanget også var svensk.

Sven Johansson kunne fortelle at Falken ikke var den eneste svenske båten som befant seg i det samme området. Det var 12-13 farkoster fra Strømstad og Koster som hadde trålen ute på jakt etter fisk og reker. Det kunne nærmest se ut som om hvalerlensmannen hadde peilet inn Falken, og hadde bestemt seg for at nettopp den skulle arresteres. Muligens som skrekk og advarsel for samtlige svenske fiskebåter. Sannsynligvis ville han sette seg i respekt og skremme de andre båtene vekk. Falkens skipper satte i en ed, som Sven Johansson ikke ville sitere da han fikk ordren om å vinsje inn trålen. Lensmannen beordret ham om å sette kursen mot Papperhavn. For å sikre seg at skipperen fulgte dette pålegget, entret Harry Henriksen fiskebåten. Men dette skremte ikke gamle Johansson fra Stensvik. Han var en tøffing og satte kursen hjem mot Stensvik og Strømstad i stedet. Trålvaieren ble kappet, full fart satt på maskinen og med den norske tolleren om bord gikk ferden mot Sverige. Men først en liten tur ut i internasjonalt farvann.

Ifølge Sven Johansson led ikke tolleren Henriksen noen overlast på turen hjem til «søta bror». Han hjalp til med å sortere fiskefangsten på veien inn mot Torskolmen i Strømstad. Den «kidnappede» tolleren fikk noen timer

i land i byen. Tollsnekka fra Hvaler som fulgte etter Falken, hadde ikke all verdens maskinkraft og ble liggende langt etter i forfølgelsen.

Det som startet forholdsvis uskyldig i begynnelsen av oktober i 1946, utviklet seg ganske raskt til nærmest å bli en krig mellom disse to nabolandene. Det var faktisk bare godt statsmannskap for begge lands vedkommende, som hindret at det brøt ut væpnet konflikt mellom dem. Det var mange i Sverige som bestemt hevdet at de skulle gå til krig mot «den envise naboen i vest». På den svenske vestkysten ble dette etter hvert et omseggripende ønske, ja nærmest et krav. Det var faktisk mange fiskere som meddelte at de mer enn gjerne helt frivillig ville gå inn i en væpnet konflikt med den gode naboen. Møte etter møte ble avholdt i Strømstad, Fjällbacka og på Koster. Overalt var det et stort oppbud av frustrerte og krigslystne svenske fiskere.

«Skaff oss våpen», var det en fisker fra Koster som sa. «Jeg skal mer enn gjerne bruke dem mot nordmenn som jager oss vekk fra steder der vi har hentet fisk og reker i mangfoldige år».

En fisker fra Fjällbacka hadde hørt at det i Ytre Oslofjord var montert en ny type kanon. Denne var meget moderne, hemmelig og langtrekkende, og det var grunnen til at de svenske fiskerne måtte holde seg unna. Derfor fant nordmennene på dette med forbud for svenske fiskere.

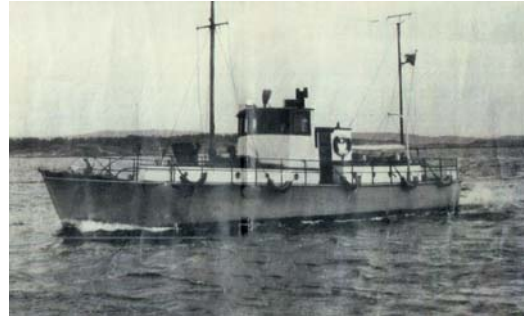
Ganske mange mente at deres yrkesbrødre i vest var så griske at de ikke unte andre i å ta del i havets rikdommer. Nor-

ske fiskere, spesielt fra Utgårdskilen, benyttet Väderöarna som havn uten å innhente tillatelse fra svenske myndigheter. De bryr seg ikke om tollbestemmelser eller annet som har med de to lands forhold å gjøre, sa de.

Men etter en tid startet en annen diskusjon, og den gikk ut på hvem det var som faktisk begynte å fiske etter reker i denne delen av Oslofjorden. Svenskene på sin side hevdet at de hadde vært absolutt først ute på rekefeltet. De norske fiskerne argumenterte med det motsatte. Det var de som hadde satt i gang jakten etter rekene. Svenskene hadde nok et ess i ermet, trodde de, siden svenske hummerfiskere i mange tiår hadde benyttet havområdet rundt Grisebåene som sitt felt. Ut fra dette mente de å ha hevd på å være alene om å drive fiske her.

Dette argumentet førte ikke fram, og derfor måtte de svenske rekefiskerne tenke ut noe annet. De trakk fram et nytt og forholdsvis ukjent begrep, nemlig boikott av norske reker. Svenskene hevdet at de fisket og spiste fangsten selv, mens nordmennene bare fisket og solgte fangsten til det svenske markedet.

Boikotten skulle skje ved at all rekefangst fra norske fiskere skulle hindres i å komme ut til svenske forbrukere. Strømstadvæderfiskerne lot båtene ligge ved bryggene, og laget en stor «menneskelig sperring» rundt mottaksanlegget på Torskholmen. Hit kom det nemlig lastebiler fra Fredrikstad med kasser fulle av norskfangede reker beregnet på svenske forbrukere. Nå skulle importen

Tollbåten.

av reker stoppes en gang for alle, trodde de. Vestkystfiskerne ville med dette en gang for alle sette seg i respekt, og vise at de ville bruke alle muligheter for å stanse de griske norske fiskerbrødrene sine.

Denne avstengingen, som skulle resultere i boikott av norsk rekeeksport, ble av ganske kort varighet. En lastebil fra Fredrikstad, fullastet med hvalerreker, ble stoppet av den spesielle sperringen. Sjøføren som var en stor konkurransebryter hoppet ut av bilen. Han ville sette seg i respekt hos fiskerne, trodde han. De møtte ham med en pipekonsert. Dessuten satte svenskene fram trusselen om at viss han ikke straks snudde bilen og dro hjem til Fredrikstad igjen uten å losse rekene, ville både han og kassene bli kastet på sjøen. Politiet i Strømstad måtte hjelpe ham med å komme seg i sikkerhet, og rekefangsten havnet i Fredrikstad igjen. Denne hendelsen ble et engangsfenomen. «Rekekrigen» fortsatte, men den forble i en viss tid en lokal konflikt. Den var i virkeligheten en sak mellom strømstad- og hvalerfiskere.

Etter hvert ble saken mer og mer betent, og problemet ble faktisk hevet til et høyt nasjonalt- og internasjonalt nivå. Diplomati ble koblet inn, og store og små

aviser i de to landene begynte å skrive side opp og side ned om denne saken.

Utenriksministrene i henholdsvis Norge og Sverige hadde lange og viktige samtaler om problemet. Det bare vokste og vokste. Begge hadde planer om å legge problematikken fram for Den internasjonale domstolen i Haag. Saken ble grundig forberedt, og begge utenriksministrene var så absolutt av den oppfatning at de hadde gode kort på hånden.

Mens det ble pratet og skrevet i det vide og brede om rekekrigen mellom Sverige og Norge, fortsatte det stadig med konfrontasjoner mellom nabolandene. Bestandig var det svenske fiskere som provoserte. Mange fiskere på Vesterøy hevdet at svenskene var temmelig frekke i sin væremåte. De gikk så nærme land i hvalerskjærgården bare for å irritere. Noen fangst kunne de i hvert fall ikke regne med når de oppførte seg på den måten. Det kunne faktisk virke som om vestkystfiskerne bare ville vise sin forakt for de norske territorialbestemmelsene.

Etter hvert ble diskusjonen angående rekestriden mer og mer usaklig i begge landene. En av datidens mest kjente skribenter, Åke Hjelm, skrev i ukebladet Se, med mer enn 200.000 eksemplarer per uke: «Grunnen til at nordmennene hårdnakket holder på sitt når det gjelder grensene i Oslofjorden, er at de lider av et uhelbredelig mindreverdighetskompleks. Noe mer bedrøvelig enn nordmenn skal en lete lenge etter.

Noe gråere og tristere enn hovedstaden i Norge finnes ikke, selv om en leter i

hele verden. Og da er det viktig for nordmennene å ha noe de kan bruke mot oss svensker».

Åke Hjelm fortsetter i samme dur: «For meg kan de gjerne stille opp nye Grieger, Ibsener og Amundsener, men de må ikke peke på oss med våpen, kjøpt inn for Natopenger. Det vil vi på det sterkeste ha oss frabedt!»

Grunnen til at Åke Hjelm nevnte våpen, var at tollsjefen i Fredrikstad, Parelus, ønsket en bevæpnet tollkrysser i Oslofjorden. Han mente at det ville være den eneste måten å holde vestkystfiskerne unna. Det var nemlig slik at vaktbåten ute i fjorden, for det var plassert en tollbåt der, gikk altfor sakte.

Dermed kunne faktisk de svenske fiskerne leke katt og mus med den. De svenske fiskebåtene hadde ganske stor maskinkraft, og kunne uten vanskelighet legge den norske tollbåten langt bak seg. Dens toppfart var på «fattige» ti knop om den hadde vind og strøm på sin side.

Tollsiefen i Fredrikstad var av den bestemte oppfatning at en fryktinngytende kanon i baugen på tollbåten ville ha en skremmende virkning på de svenske fiskerne. Uansett hvilke argumenter Parelus enn kom med, vendte de norske myndighetene det døve øret til. De mente at han og hans folk måtte ordne opp som best de kunne. Man måtte for all del ikke opptre slik at det kom til åpen konflikt ute på rekefeltet.

Svenskene på sin side, mente at de norske tollerne var bevæpnet. Det var noen som hevdet de var blitt truet med

Fiskeflåten i Utgårdskilen.

noe som kunne se ut som en pistol eller revolver, men sikre var de ikke. Det eneste våpen en hadde om bord i tollbåten, var en sløv brødkniv. Og den var det ikke stort å skryte av.

Etter hvert som tiden gikk og rekekrigen fortsatte, syntes båhuslenfiskerne mer og mer synd på seg selv. Deres egen utenriksminister, Unden, hadde sagt at svenskene måtte bøye seg for de norske bestemmelsene. Dette ville nærmest bety kroken på døra for fiskerinæringa i Nordre Båhuslen, og nærmere tusen fiskere ville bli ruinert. Konkursene ville florere, og i de mange fiskerhjem ville fattigdommen råde, var det mange som hevdet. Det var ikke bare rekene de ikke kunne fange, men hummeren ved Grisebåene kunne de heller ikke jakte på. Igjen ble det ropt om væpnet motstand mot Norge. Det resulterte i at flere og flere tilbød seg å gå aktivt inn i kampen.

Rekekrigen mellom to gode naboer ellers, varte fram til 17. juni 1966. Nesten i 20 år pågikk denne striden, men heldigvis ble den ført verbalt, både på grasrotplan og høyere opp.

En kongelig resolusjon av ovennevnte dato sier følgende:

«Bestemmelsene i lov av 2. juni 1906 § 1, første ledd, om forbud mot at andre enn norske statsborgere driver fiske innenfor den norske fiskerigrense, skal ikke være til hinder for at svenske fiskere driver fiske på norsk fiskeriområde ved Ytre Oslofjord i samsvar med norsk - svensk overenskomst angående fiskeriforholdene i visse sjøområder tilhørende Norge og Sverige. **Loven iverksettes straks.**»

Ja, enkelt og greit sagt, ikke sant? Men nå ble det i hvert fall fredelig i Hvalerdypet eller Høla, som svenskene sier.

Konfirmantene

Konfirmantene i Hvaler kirke

Fra øverst fra høyre: Sebastian Vik Nilsen, Christoffer Kofoed, Markus Lunde Nilsen.

Midterste rekke: Oskar Adel Hussein, Jørgen Fossaas Pahle, Tomine Kristine Hanes-Krossby, Elias Tosterud-Nyheim, Trym Johansen.

Første rekke: Grethe Hummel (prest), Angelica Svanekil Elvestad, Amalia Cedro Langaard, Hedda Birgitte Gudim Søland, Mina Amalie Back Papp, Madelen Botne Engebretsen, Marius Sørлие Eriksen (trosopplærer).

i Hvaler 2019

Konfirmantene i Spjærøy kirke

Fra øverst fra høyre: Jacob Juul Pedersen Svenes, Jesper Bache-Wiig, Arkadiusz Wasowski, Nicolai Haugen Krogh.

Midterste rekke: Frida Marielle Tangen, Silje Arnesen, Hermine Sofie Olsen, Ella Solbakke Footman, Nora Garcha Ingemannsen, Gyda Kristine Skovdahl, Martin Ludvik Sandberg.

Første rekke: Synne Løland, Nora Alvilde Jensen, Sara Baastad Jordal, Marius Sørлие Eriksen (trosopplærer), Grethe Hummel (prest), Nora Bjerkeli Nilsen, Aurora Kristiansen, Maren Nådland Jørgensen.
Ikke tilstede på bildet: Johannes Karlsen, Adriana Brekkerød Rådahl.

Kulturprogrammet

Hvalerkirkene har et variert program denne sommer'n også – se bare:

Pippi og en pirat

Onsdag 26. juni i Spjørøy kirke kl. 17: Pippi og Piratene

Teaterforestilling for store og små, som forteller om Pippi's verden, og med seg har hun sikkert noen pirater. Men tro om pappaen kommer? Kanskje dukker andre personer opp også?

Her blir det Pippi-moro, Pippi-sanger, pirat-moro og pirat-sanger. Og vi kan love at Pippi ikke bærer hesten sin inn i kirken. Men det er vel kanskje det eneste vi kan love også! Herr Nilsson vet vi ikke noe om...?!

På scenen finner du Talina Hansen Skogseth, Roberto Palermo og Desirée Ulvestad-Grandahl. Kanskje dukker det noen barn opp også. Vi sier som Pippi: «Det har jeg ikke prøvd før, det kan jeg sikkert!». Og til alle som ikke vet hva de kan, helt sikkert – vi treffes i Spjørøy kirke!

Det er gratis adgang, og igjen takker vi Hvalers Lionsklubber, Sanitetsforeningen og kommunens kulturkontor for støtte!

Majken Christiansen

Lørdag 29. juni i Hvaler kirke kl. 19:30: Midtsommerjazz

Dette er 4. gang vi har Magnolia Jazzband og Majken Christiansen på besøk, og for alle som liker jazz som swinger – og som klapper på 2 og 4, – er Hvaler kirke stedet!

Etter fjorårets Midtsommerjazz i Hvaler kirke, var følgende å lese i Fredrikstad Blad:

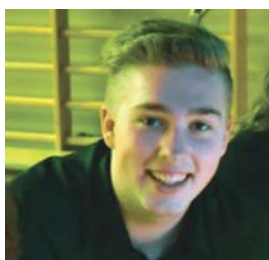
Andakt med Magnolia Jazzband – nesten!

Nok en gang har Hvaler menighet invitert til Midtsommerjazz – også i år med Magnolia Jazzband i Hvaler kirke.

Og igjen får vi høre at kirkemusikk ikke bare er Bach....

Det vil vi oppleve i år også – så kom!

Billetter kr 250 ved inngangen.

Fredrik A. Olsen

Onsdag 10. juli i Spjørøy kirke kl. 19:30: Fra Broadway til Brottet

Fredrik André Olsen, Alexander Reed og noen av deres skolevenner fra musikklinjen på Greåker vgs har laget et program som sikkert favner de fleste – Teatermusikk!

Det er fri adgang og anledning til å gi utgangskollekt til inntekt for menighetens ungdomsarbeid.

Alexander Reed

sommeren 2019

Tore og Bjørnar

Tirsdag 23. juli i Hvaler kirke kl. 19: Middelalderkirken synger

Tore E. Thorkildsen og Bjørnar Spydevold inviterer til en aften hvor vi igjen kan summe oss litt, få en klapp på skulderen med et smil – og hvor egeninnsats har en helt naturlig plass!

Dette blir et av sommerens høydepunkt, så pass på – det blir fullt!

Det er fri adgang, men en utgangsgave til dekning av konsertens kostnader er velkomment!

Kalenda Maya

Onsdag 24. juli i Hvaler kirke kl. 20: Kalenda Maya

Middelalderkirke og middelaldermusikk...! Menigheten ønsker velkommen til en konsert hvor programmet er nesten like gammelt som kirken.

En konsert med Kalenda Maya er en annerledes og spennende opplevelse. Gruppen, som har spesialisert seg på middelaldermusikk, spiller på autentiske instrumenter, ca tjue i tallet og stiller i tidsriktige drakter. Mange av instrumentene er bygd av en av musikerne, Sverre Jensen, etter gamle manuskripter og steinskulpturer fra middelalderen. Kalenda Maya er en av landets ledende middelaldermusikkgrupper, som også har opparbeidet seg et stort publikum i utlandet.

Kalenda Maya har et variert repertoar av middelaldermusikk som spenner fra 1200 til 1500-tallet: Spanske sanger om Jomfru Marias mirakler, italienske danser og franske trubadursanger om høvisk kjærlighet. De lovpriser våren og naturen, og pilegrimssanger på veien til de viktigste valfartsstedene i middelalderen, det være seg Nidaros, Roma, Jerusalem eller Santiago de Compostela.

De som er med: Tone Hulbækmo, sang - harpe - lyre - tromme
Anne Hytta, fiddler

Hans Fredrik Jacobsen, fløyter - sekkepipe - lutt

Sverre Jensen, psalter - dreielire - mandora - langhalslutt - langeleik
Tomas Nilsson, rytmeinstrumenter.

Gruppen har vært her før, og gleder seg til nok en vellykket konsert i Hvaler kirke – hvor musikken deres passer svært godt.

Etter konserten er det omvisning i kirken.

Billetter kr 250 ved inngangen.

Magne Kaspersen

Onsdag 14. august i Spjørøy kirke kl. 20 Magne Kaspersen & Co

Sommer'n er snart på hell, og igjen samler Magne noen likesinnede og hjelper til med overgangen.... Programmet er egnet for alle – sangere og lyttere.

Det er fri adgang, men et bidrag til menighetens ungdomsarbeid setter de opptredende stor pris på – hatten i døra!

En fortelling om sterke naturopplevelser

Fotokunst

Rolf Sørensen er en kjent fotograf som bor og arbeider i idylliske Papperhavn på Vesterøy, Hvaler. Han har illustrert og skrevet flere bøker med natur- og landskapsfotografi som tema og hatt utstillinger i inn- og utland, med stor suksess. I fjor var han en av utstillerne i Kunstgaten på Hvaler rådhus på Skjærhalden. Sørensen har også undervist i billedkommunikasjon.

I sommer åpner han atelieret sitt hjemme for publikum.

-Motivene er natur, mennesker i naturen og arkeologiske motiv, forteller kunstneren. Han legger til: Da Sarpsborg feiret sitt 1000 års jubileum i 2017 deltok jeg i et stort prosjekt i samarbeid med Borgarsyssel museum og fotograferte mange flotte fornminner og arkeologiske funn som byen er kjent for.

Vi slår av en hyggelig prat i solveggen en fin vårdag. Familiens søte katt, Samsari, rusler bedagelig omkring på tunet.

-Allerede i ung alder bestemte jeg meg for å bli naturfotograf. Jeg har aldri hatt lyst til noe annet. Siden har alt vært innrettet på å være kunstner, å fotografere og fortelle om sterke opplevelser i naturen. Jeg må fotografere og skape, jeg klarer meg ikke uten. Det er slik det er å være kunstner, jeg har en indre drivkraft. Jeg er nødt til å gjøre dette og blir aldri mett. Jeg kan helt glemme tid og sted og når jeg har startet på noe som er

Rolf Sørensen

spennende, forsvinner timene. Stadig får jeg nye ideer som jeg må prøve ut. Jeg fotografere mennesket i naturen mer enn før. Det er jo det vi er; mennesker i naturen. Modellene er familien min, kona mi og datteren min.

-Som fotograf dyrker jeg lyset. Lys er utrolig spennende. Lyset er derfor et sentralt element i fotokunsten min. Det er også veldig interessant å skape videre med egen lyssetting i atelieret.

-Digitale blomsterbuketter som jeg jobber med nå, håper jeg kan bli en egen utstilling på sikt. I atelieret lyssetter og fotografere jeg hver og en blomst, før jeg lager buketten digitalt.

-Lyset på Hvaler er spesielt fint, plante- og dyrelivet helt utrolig. Hvaler er et funn. Det mangler ikke på motiver! Tenk deg å ta båten i grålysningen akkurat når lyset brer seg på nordhimmelen og kjøre utover. Det er helt fantastisk. En ivrig sjøørretfisker er jeg også.

-Jeg har erfart at jeg ofte tar de beste bildene i nærheten der jeg bor. Tryggheten frigjør skaperkraften.

Ellen

Isis with yellow flowers

Rugende møke

Is there anybody out there? (fra Finnskogen)

Uvær

‘Åndelig, men ikke religiøs’

– hva kan en fornyelse av kirken handle om?

Av Ole-Edvin Utaker
Landsutvalget for Areopagos Norge

‘Åndelig, men ikke religiøs’ har blitt slagordet for de som ikke finner seg til rette i de organiserte og institusjonelle kirkene. Og dette gjenspeiler seg i den stadig synkende deltakelsen i kirkelige aktiviteter og ritualer over de siste tiårene, både her hjemme og i den vestlige verden for øvrig.

Samtidig opplever vi en stor interesse for det ‘åndelige’:

- Et åndelig behov for dybde og substans i våre liv.
- En dypere måte å være tilstede på i verden, enn hva de moderne materielle ‘overflatene’ har å by på.
- Mange spør: Hva handler livet egentlig om? Finnes det et språk og en trospraksis som kan bære et helt liv – mitt liv?

Vi lever i en verden som er grunnleggende materialistisk og forbrukerorientert. Vi har skapt en kultur hvor mange mennesker føler seg som tomme skall, på leting etter en mer bærekraftig måte å leve på. Særlig er dette tilfellet blant unge mennesker.

Det primære de spør etter, er ikke «Hva skal jeg tro på?», men «Hvordan skal vi leve?». Og her utfordres også de etablerte kirkene og den kristne teologien.

*Samtale med leder for novisene.
Foto: Margit Husevåg*

Det siste spørsmålet er et dypere eksistensielt spørsmål enn det første, fordi det peker bort fra det moderne og overfokuserte autonome ‘jeg-et’, mot et kollektivt ‘vi’. Det er en kritikk av individualismen som har glemte at det er i fellesskapet av *å-være-ett-menneske-i-verden-med-forskjellige-andre*, vi formes og blir til som individer.

Og det er her at vi blir minnet på at det er noe som er større enn oss selv. Vi lever først og fremst i en relasjon – ikke bare til oss selv, men til andre mennesker og alt som er i verden.

I et åndelig perspektiv handler dette fellesskapet om at vi er alle en del av Jesu inkarnerte kropp, skapt i Guds bilde. Dette er et grunnleggende element i det kristne menneskesynet. En av de tidligste kirkefedrene, Tertullian, sa det slik: «Ingen kristen er kristen alene». I en videre forstand betyr det at intet menneske er menneske alene.

Den tidligere erkebiskopen i den Anglikanske kirke, Rowan Williams, tar et skritt videre og hevder at Jesu kall i evangeliene er først og fremst «et kall til fellesskap» - et «Ordets fellesskap», på tvers av alle identitetsmarkører som rase, nasjon, familie og naturlig tilhørighet. 'Ordets fellesskap' er større enn disse identitetsbegrensningene. Rowan Williams var erkebiskop av Canterbury og dermed overhode for Den anglikanske kirken, fra desember 2002 til desember 2012. Han er regnet som en av de aller mest innflytelsesrike teologene i vår tid, men er også kjent som poet og professor ved Cambridge universitetet i Storbritannia.

Over de siste årene har vi sett en oppblomstring av nye religiøse fellesskap. Ofte med en løs tilknytning til de institusjonelle kirkene. Bare i Storbritannia, har det over de siste tiårene dukket opp en rekke organiserte religiøse og klosterlignende fellesskap, hovedsakelig av unge mennesker.

Populært kalles de 'det nye kloster fellesskapet', en «kirke uten vegger», eller den «fremvoksende kirke». De utgjør en mangfoldig lek-bevegelse av kristne fra ulike kirkesamfunn som søker sammen i åndelig-kontemplativ praksis. De har et økumenisk perspektiv, dvs. at konvensjonelle religiøse grenser blir sett på som porøse og åpne. Og de er opptatt av samtale og praksis på tvers av religiøse skillelinjer.

Det de alle har til felles er at de ønsker å være en katalysator for fornyelse av de kristne tradisjonene. De er sånn sett, rotfestet i den klassiske klostertradisjonen, med fokus på fornying og reformasjon, helt tilbake til de første kristne munkene

Monastero di Bose. Foto: Ole-Edvin Utaker

- Ørkenbrødrene i Egypt, ca. 300 år etter Kristus.

De søker en åndelighet og trospraksis som kan deles på tvers av forskjeller og som er forankret i vår felles menneskelige eksistens – dens vilkår og utfordringer. Slik brytes religiøse grenser ned og gir rom for nyskapende fellesskap.

Jeg fikk nylig anledning til å besøke et slikt fellesskap – *Monastero di Bose* i Italia (www.monasterodibose.it).

Turen ble arrangert av *Areopagos Norge* (www.areopagos.no). I fire dager fikk vi muligheten til å ta et moderne klosterliv på pulsen, med sine tidebønner, liturgi, stillhet, gode samtaler, spennende møter med mennesker som er 'annerledes', og fellesskapet rundt måltidsbordet.

Monastero di Bose er et moderne og økumenisk klosterfellesskap av både kvinner og menn. De ble etablert 8. desember 1965, dagen etter at det *Andre Vatikankonsilet* var avsluttet (1962-1965). Dette kirkemøtet var starten på en fornyelse av den Katolske kirke. I dag er Bose et av de aller mest innflytelsesrike klostermiljøene i Europa. Her bor det ca. 60 nonner og munke, hovedsakelig katolikker, men også noen reformerte protestanter og ortodokse kristne. I tillegg har de tre klosterfilialer andre steder i Italia, med ca. 30 kvinner og menn. Gjennomsnittsalderen er 48 år.

Dette fellesskapet har ingen formell tilknytning til den katolske kirke, eller til andre kirkesamfunn. Grunnleggeren, Enzo Bianchi som var en 22 år gammel økonomistudent i Torino i 1965, er selv

katolikk og har hatt flere forespørsler fra den katolske kirke om å bli ordinert som prest. Men det har han avslått.

Bakgrunnen er at de ønsker å operere i ytterkanten av kirkene, men ikke så marginalt at de ikke blir lyttet til.

Samtidig ønsker de heller ikke å bevege seg for tett på sentrum og dermed risikere å bli et gissel for kirken.

De foretrekker å ha sitt utsiktspunkt i periferien og tale de marginaliseres sak, i håpet om å trekke kirken i sin retning.

Kommuniteten i Bose er derfor en progressiv lekmannsbevegelse som er opptatt av å forstå samtidens eksistensielle vilkår og utfordringer. Likestilling mellom menn og kvinner er nedfelt i deres vedtekter. De spiller en viktig rolle i dialog- og forsoningsarbeid, både mellom Vest-kirken i Roma og Øst-kirken i Istanbul, og globalt gjennom Kirkenes Verdensråd. De arbeider også med spørsmål som global oppvarming og klimaendringer. Deres representant i Kirkenes Verdensråd, Guido Dotti, hevdet i en samtale, at «når vi tar klimakrisen og økologiske spørsmål på alvor, så har det også en betydning for utformingen av teologien».

Og i disse spørsmålene som i alle andre eksistensielle spørsmål, så knytter de det an til evangeliet om Jesus Kristus – Gudsriket som *har* kommet og *skal* komme. Det er de brillene som de ser verden gjennom. De tror ikke på et evangelium i form av en abstrakt metafysisk teologi, men først og fremst som medfølelse og omsorg, både for mennesker og resten av Guds skaperverk. De har valgt Bergprekenens

eksistensielle spiritualitet - å snakke og leve evangeliets språk, både i livspraksis og liturgi.

Selv om Luther var motstander av klostervesenet, så er det mange stemmer i dag som hevder at det er nettopp i disse nye åndelige verkstedene, drevet frem av engasjerte unge mennesker, at vi finner håpet for kirkens framtid. Presten Dietrich Bonhoeffer, som ble henrettet i et av nazistenes fengsler 9. april 1945, har hevdet at fornyelsen av kirken vil komme fra en «ny type klosterfellesskap, med et kompromissløst krav om å leve på en måte som er formet av Bergprekenen og etterfølgelse av Kristus».

Rowan Williams var erkebiskop av Canterbury og dermed overhode for Den anglikanske kommunion, fra desember 2002 til desember 2012. Han er teolog, men er også kjent som poet og foreleser, og insisterer på at det

Tidebønn. Foto: Liv Hegle

er nettopp slike steder som Bose som utgjør de viktigste kildene til fornyelse av kirken og våre religiøse tradisjoner.

Åndelig, men ikke religiøs? En kirke uten vegger, men til etterfølgelse? En åndelighet som tar på alvor hva det vil si *å-være-et-menneske-i-verden-med-forskjellige-andre?*

Fra Google maps?

Glimt fra floraen på Hvaler

Hanekam (*Lychnis flos-cuculi* L.)

Tekst: Einar Morland. Bilde: Egil Michaelsen (www.markblomster.com)

Hanekam vokser i våtenger og den er virkelig en nydelig nellik. Blomsten har en vakkert rosa farge, planten er elegant og sirlig i veksten og tilhører ganske riktig nellikfamilien. Stengelen er opprett, spinkel og stiv, forgreiner seg nær toppen, og er svakt håret og lett klebrig. Planten blir sjelden over 40 cm høy, og den blomstrer i juni-juli. Hanekam er flerårig. Den ligner sterkt på flere andre velkjente slektninger, slik som rød jonsokblom og tjærebloom, men kronbladene er noe for deg selv. Våtenger var det mange av der hvor jeg vokste opp, og hanekammen var et kjært syn i blomsterengene for den som hadde sansen for blomster. Planten forekommer naturlig i nesten hele kyst-Norge, nord til Troms. Planten trives godt i kulturlandskap, bare det ikke blir for tørt.

Det norske navnet forklarer seg selv ut fra likheten med hanens hodepyrd. Det latinske artsnavnet *flos-cuculi* betyr gjøkeblomst, og det er også det navnet som brukes i Sverige og i mange andre land i Europa. Sammenhengen med gjøken er ellers uviss,

men planten begynner jo å blomstre omtrent når gjøken ankommer. Ove Arbo Høegh forteller i sin bok **Planter og Tradisjon** at hanekammen var godt kjent blant folk, og at den ble brukt som tegn: ”Når hanekammen blomstra var graset vakse” – altså at det var på tide å begynne slåtten (fra Bremanger). På øya Leka på Helgelandskysten ble det sagt at snøen skulle ligge like høyt til vinteren som hanekammens voksehøyde om sommeren.

Det helt særegne med hanekam er kronbladene. Danskene kaller planten for trævlekrone, og det er en ganske god beskrivelse av blomsterkronen. Botanikkprofessor Knut Fægri formulerer seg slik i bokverket **Norges planter**: ”Kronbladene er dypt 4-fliket med smale, ulike store fliker i en meget innviklet fasong. Hva betydning det kan ha, vet ingen”.

Men selv om vi ikke vet betydningen, kan vi i alle fall glede oss over engens elegante hane!

Blomstrende jubilent

I år er Hvaler hagelag 25 år. Laget har mange og mangfoldige aktiviteter sommer som vinter, men årets høydepunkt er utvilsomt Eplefestivalen på Rove.

I 2018 hadde Eplefestivalen nesten 3000 besøkende. Det var ny rekord, kan Kristine Norsted fortelle. Hun er en av tre ledere i Hagelaget, sammen med Mariann Hovda og Kirsti Knudsen.

– Det er veldig moro å være arrangør, sier Norsted, – moro og slitsomt. Hvert år, når det hele er over, sier vi i styret til hverandre at vi aldri skal gjøre dette igjen, men etter et par uker er vi allerede klare til ny dyst, smiler hun.

Nylig fikk Hagelaget Hvaler kommunes kulturpris for sin «evne og vilje til å yte

frivillig innsats utover det vanlige», som det står i kriteriene.

Stor frivillig innsats

Eplefestivalen på Rove har blitt en institusjon på Hvaler etter over 20 år, og utallige hender er i sving for at den skal bli vellykket.

– Det beste ved Eplefestivalen er at den engasjerer så mange, sier Mariann Hovda. – Medlemmene baker eplekaker. Skoleelevene plukker epler og får penger til klassekassene. Vi har et godt samarbeid med Bondelaget,

På eplefestivalen handles det i en rekke boder, hvor det er lokale produkter.

Kaffekos inne på Rove.

Kulturvernforeningen og Hvaler menighet. Men det er alltid plass til flere.

Hvert år deltar rundt 60 utstillere med salg av sine produkter. Soppkontroll, rashøneutstilling, hønebingo og dyrskue er andre aktiviteter besøkende har glede av. Musikkforeningen og Kulturskolen er også faste innslag.

Et godt tilbud til lokalsamfunnet

Støtten fra Hvaler kommune er uvurderlig – ikke bare den økonomiske, men den praktiske hjelpen til trafikkavvikling, utlån av scene og til å få ut informasjon. Lokalt næringsliv bidrar også til Eplefestivalen – selve grunnmuren for Hagelagets drift resten av året.

Veteranmotorforeningen stiller ut båtmotorer.

– Vi har et stort tilbud til medlemmene våre året rundt, sier Kirsti Knudsen, den tredje i ledertroikaen, som de lett selvironisk kaller seg. – Hagekveldene våre er gratis og åpne for alle. Vi arrangerer turer og holder studiesirkler og kurs som er veldig populære.

I september braker det løs igjen. Tegnekonkurransen for elever ved barneskolene gjennomføres i år i samarbeid med kommunen, og munner ut i en utstilling på Rådhuset i forbindelse med Kulturminnedagene.

– Eplefestivalen utvikler seg fra år til år, og vi gleder oss til å ønske utstillere og besøkende velkommen til Rove 22. september, sier Kristine Norsted. – Vi regner med at festivalkomiteen ender opp like utslitt som ved tidligere år, men også like strålende fornøyd med resultatet.

Alle foto: Paul Henriksen

EPLEFESTIVALEN PÅ HVALER
22. september kl. 12:30-16:00
Rove på Kirkøy

Kirkevalget

8.-9. sep. 2019

Kandidatliste

Valg av nytt menighetsråd på Hvaler 2019

1. Dag Plau	1945	Kjølholtveien 35	Kirkøy
2. Gladys Spinola Gita Sørensen-Lyle	1971	Vauerveien 354	Vesterøy
3. Jeanette Helberg Borge	1970	Stenkroken 1B	Kirkøy
4. Ole Edvin Utaker	1958	Tømmerlia 21	Asmaløy
5. Hilde Albeck	1962	Botneveien 214	Kirkøy
6. Grete Snøfrid Glemminge	1963	Kjølnekløva 6	Vesterøy
7. Kristin Seljebakken	1950	Julsebakken 12	Kirkøy
8. Wenche Eren Sture	1952	Stenane 72	Kirkøy
9. Fredrik André Olsen	2000	Hauge 20	Vesterøy
10. Kjersti Buer Dolve	1966	Prestegårdsskogen 34	Kirkøy
11. Kim-Erik Ballovarre	1977	Huserveien 114	Asmaløy
12. Anne May Sandvik Olsen	1965	Stenlia 29	Kirkøy

Litt om kandidatene

**Dag Plau, 1945,
Kirkøy**

Kirken er viktig for folk hele året – ikke bare på julaften! Jeg ønsker å bidra til at menigheten kommuniserer dette, slik at hver dag blir en julaften...!

**Ole Edvin Utaker,
1958, Asmaløy**

Jeg ønsker med min kunnskap og bakgrunn fra Areopagos å bidra til en menighet som blir mer synlig i lokalsamfunnet. I tillegg, å ivareta- og videreføre den viktige rollen som

kirken i dag spiller i Hvalersamfunnet. Sitter også i SMM – Samarbeid menighet og misjon i Borg.

**Gladys Spinola Gita
Sørensen-Lyle, 1971,
Vesterøy**

Søker hvordan menighetsrådet kan legge til rette for at barn og unge finner gode og åpne svar på sine utfordringer og spørsmål. Filosofere sammen med barna.

**Hilde Albeck, 1962,
Kirkøy**

Jeg ønsker at kirken og menigheten skal være synlig i nærmiljøet. Det er viktig å fortsette det gode arbeidet som har vært gjort med å tilby ulike aktiviteter og tilbud for alle

aldersgrupper. Dørterskelen bør være lav, alle skal føle seg velkommen.

**Jeanette Helberg
Borge, 1970,
Kirkøy**

Jeg ønsker å vektlegge barn/ungdom og å legge til rette for aktivitet rettet mot familier.

**Grete Snøfrid
Glemminge,
1963, Vesterøy**

Jeg er opptatt av at menigheten har et godt samarbeid med bedehusene, og at vi tar vare på de flotte gamle kirkebyggene våre.

**Kristin Seljebakken,
1950, Kirkøy**

Jeg ønsker liv og vekst i kirken, at den utvikler seg og ikke bare er bundet av tradisjon.

**Kjersti Buer Dolve,
1966, Kirkøy**

Jeg vil arbeide for at vi fortsatt skal ha en åpen og inkluderende kirke som bidrar aktivt i lokalsamfunnet.

**Wenche Eren Sture
1952, Kirkøy**

Jeg vet ikke så mye om menighetsrådet. Men jeg synes det er interessant å se hva og hvordan kirken forvalter og planlegger.

**Kim Erik Ballovarre,
1977, Asmaløy**

Dersom jeg blir valgt som menighetsrådsmedlem, ønsker jeg å bidra til at menigheten forblir og aller mest styrker seg som en viktig og «levende» aktør i Hvalersamfunnet.

Det er store endringer som skjer ute i samfunnet, og det er derfor viktigere enn noen gang at menigheten viser både evnen og viljen til å møte de endringer som kommer. Menigheten har alltid vært en trygg og god «havn», og det skal den fortsatt være!

**Fredrik André Olsen,
2000, Vesterøy**

Jeg ønsker å snakke for og bidra til et bedre og bredere tilbud for unge/barn i menigheten, samt at jeg brenner for kultur og derfor har forskjellige og visse ønsker innenfor kultur

og musikalsk virke i kirkene på Hvaler.

**Anne May Sandvik
Olsen, 1965, Kirkøy**

Jeg er opptatt av menighetens arbeid for barn og unge og engasjert i kirkens gudstjenesteutvalg. Ønsker at kirken skal være et godt sted å være.

Hvaler kunstforening

Hvaler kunstforening har som formål å gi Hvalers innbyggere, fritidsbeboere og besøkende mulighet til å oppleve profesjonell visuell kunst. Vi ønsker også å stimulere interessen for kunst ved å arrangere temakvelder med foredrag, kunstlotteri og andre aktuelle kunstrelaterte aktiviteter. Vi samarbeider med skolene, og vi ønsker å bistå kommunen som rådgivere i kunst- og kunstpolitiske saker. Utstillingene våre er i Kunstgata i Hvaler rådhus, et flott og spennende lokale, men det har også sine begrensninger.

Hvaler kunstforening ble stiftet i 28.02.2002 med Kari Haagenrud som første leder. Med seg hadde Kari stor kunst- og kulturkompetanse gjennom Arne Martin Klausen og Eva Lange. Høsten 2002 arrangerte kunstforeningen minneutstilling av Guy Krogh. Dette ble en publikums- og salgssuksess som ga kunstforeningen en "flying start". Etter Kari overtok Eva Lange som leder. Eva kom senere til å lede Kunstforeningens "flaggskip", Stenkunst Hvaler, en internasjonalt preget skulpturpark på Røsshue (Kirkeøy).

Kunstforeningen har hatt gleden av å være vertskap for flere nasjonalt – og internasjonalt anerkjente kunstnere. Et høydepunkt var det da foreningen i august 2007 kunne åpne en utstilling av grafikerer Herman Hebler. Sommeren 2009 var vår egen Øyvind Sand en populær gjest i Kunstgata. I fjor

sommer var Nico Widerberg en av våre gjester med en utstilling som fikk mye oppmerksomhet.

Denne våren har vi allerede hatt besøk av Kjell Vassdal med fotografier fra nær fortid på Hvaler, samt kunstfoto, Eva Langaas med maleri og grafikk og Bjørg Thorhalldottir med grafikk.

22. juni kommer Sverre Bjertnes med grafikk. Bjertnes har sin utdanning fra Kunstakademiet i Oslo. Han regnes som én av Norges viktigste og mest sentrale samtidskunstnere, og har høstet anerkjennelse både nasjonalt og

Grafikk av Sverre Bjertnæs

internasjonalt. Dette er en utstilling vi ser fram til og gleder oss til å vise dere.

10. august får vi besøk av Dang Van Ty, norsk-vietnamesisk maler, tegner og grafiker. Dang Van Ty kom til Norge i 1968, hvor han siden har vært bosatt og er blitt norsk statsborger. Han har utdannelse fra Statens Håndverks- og Kunstindustriskole. Dang Van Ty debuterte på Høstutstillingen i 1981 og har siden hatt en rekke utstillinger i Norge og utlandet, blant annet i Vietnam.

14. september skal Kunstgata huse 4 lokale kunstnere. Følg med på vår nettside eller følg oss på Facebook og hold deg informert.

Hvaler kunstforening er en liten forening, men vi har store ambisjoner. Vi ønsker å være en god og kreativ

Grafikk av Dang Van Ty

bidragsyter til kulturlivet i Hvaler og gi innbyggere og gjester i kommunen vår gode kunstopplevelser av høy kvalitet.

Du trenger ikke å være kunstner selv for å være med i foreningen. Det holder at du er nysgjerrig på- eller liker visuell kunst. Hvis du ønsker å bli medlem, ta kontakt med Anine, tlf: 984 00 812.

bthb

Sommerens salgsutstillinger

Galleri Kunstgata, Rådhuset
Sverre Bjertnæs
22. juni til 3. august

Dang Vang Ty
10. august til 7. september

**4 Hvalerkunstnere – 4 teknikker – akvarell – olje – tresnitt – foto
14. september til 12. oktober**

Åpningstider: ukedager i kommunens kontortid

lørdag og søndag kl. 13–16

**Bli medlem?
Ring Anine på telefon
984 00 812**

Månedens kirkekunst i april

Det er flere enn oss som er begeistret for vårt gamle kulturbygg. Borg Bispedømme har valgt Hvaler kirke til april måneds kirkekunstverk! Et besøk på Bispedømmets nettsider gir deg en interessant oppdatering – om det skulle være nødvendig – blant annet et videoinnslag hvor Tore E. Thorkildsen forteller om kirken.

Videoinnslaget finner du her:
<https://youtube/AZZk9vHydcM>

Lenke til Bispedømmets side om Hvaler kirke finnes på kirken.no/hvaler

Her følger et klipp fra Bispedømmets omtale:

Hvaler kirke ligger på Kirkøy, og kan være blant landets eldste kirkebygg. Under restaureringsarbeider fra 1953-1956 ble det funnet en takbjelke inne i kirkemuren.

En C-14-datering av trevirket angir at bjelken stammer fra år 1000, pluss-minus 80 år.

Historikere mener at kristningen av Norge skjedde samtidig fra sør og vest. Hvaler lå strategisk til for de første kristne misjonærene som brakte budskapet om Kvittekrist til landet vårt. Kirken er forholdsvis stor til å være middelalderkirke. Trolig ble den bygd som misjonskirke for videre misjonsfremstøt lenger inne på fastlandet.

Under restaureringen i 1953-1956 ble det gjort en rekke interessante funn som kaster et spennende lys over kirkens vekslende historie. Blant annet ble det funnet over tusen mynter fra hele Europa under kirkegulvet, noen av de eldste fra 1100-tallet. Det vitner om Hvaler kirkes sentrale betydning og plassering da den ble bygget. På nevnte videoinnslag forteller tidligere sogneprest Tore E. Thorkildsen om kirkens spennende historie.

dag@plau.no

Akvarell av Hvaler kirke malt av Eli Hassel

SIDEN SIST

17. mai ble feiret i strålende solskinn og masse glade mennesker.

24. mars feiret Asmaløy misjonsforening sitt 150 års jubileum. Leder i jubileumsåret er Anne Hvalgård.

25. mars var det årsmøte i Hvaler Menighet. Leder Einar Morland får blomster av Gerd Adnem med takk for enorm innsats i året som gikk.

Det er avholdt i alt 5 bibelkvelder på Hvaler med diverse foredrag med bibelrelatert stoff. Her representert med Frode Granerud.

Påsken ble markert på tradisjonelt vis på Hvaler med gudstjenester og påskevandring. Her fra et tidligere skjærtorsdags aftensmåltid.

Onsdag 17. april var det pasjonskveld i Hvaler kirke. Medvirkende var Tore E. Thorkildsen, Toril Nordby, Ken Phillips og Maria Schorpen. "Påsken i ord og toner" var kveldens tema, og mange hadde funnet veien til kirken denne kvelden.

Brannfarlig natur..!

Hvaler er en brannbombe!

I skrivende stund – ca 1. mai – tyder værmeldingene på litt lavere temperatur, og forsiktige regnbyger har også passert forbi...MEN – som bosatt ved siden av Hvaler kirke – det er bare et tørt skogsområde i mellom – ble avslutningen av april en skremmende periode.

Notre Dame brenner 15. april, og så begynner de første meldinger om skogsbranner å komme fra sør og vest - og begge kirkene våre ligger i skogkanten...

Med Notre Dame's fallende kirkespir på netthinnen, og senere dramatiske bilder fra Sokndal, hvor hundrevis ble evakuert, er brann blitt et skrekkens scenario. Og en meningsfelle har jeg funnet rett ved – nabo og brannmester Jørn Bustgaard – som gjerne understreker viktigheten av aktsomhet ved ferdsel i våre naturområder – og som mener at engangsgriller burde fjernes fra butikkyllene – en gnist i et ubevoktet øyeblikk, og katastrofen er på gang – eller en grill som tilsynelatende er slukket – og forlatt...

Ta restene med hjem etter en hyggelig tur – ALLE RESTENE!

En forlatt engangsgrill er antydning som en av brannårsakene i Sokndal..

Det var faktisk butikker som i fjor sommer fjernet både grillkull og griller.... Ansvarlighet i praksis – sier Jørn!

Så til de som enda røyker – vent til du kommer hjem...!

Brannmester Jørn minner også om at det fra 15. april er totalt forbud mot åpen ild. Et utdrag av bålforbudet følger her:

I perioden 15. april til 15. september er det ikke tillatt å tenne opp bål, grill og engangsgrill i, eller i nærheten av, skog og all annen utmark i Norge. Reglene for bålrensing ble endret i 2016, når forbudet ble utvidet til å gjelde all utmark. Forbudet omfatter skog, lyng, gress, snaufjell, holmer og strandområder.

”Demokraten” fastslår på 1. side 25. april: Hvaler er en brannbombe – og over 2 sider litt bak – En katastrofe som ligger og venter...

”Kystlyngheiene på Hvaler er ekstremt brannfarlige.” Dette sier biolog Mons Kvamme til avisens journalist Gry Wold, – han fortsetter ”det ville være synd for alle hyttene på Hvaler...”

I samme artikkel sier naturparkforvalter Monica Olsen: Kystlyngheiene skal brennes, men det har vært for tørt til å kunne foreta kontrollerte avbrenninger. Som et ledd i lyngheienes skjøtsel, ønsker hun seg beitedyr – gjør viktig jobb etter en nedbrenning!

Så langt ”Demokraten”, som i flere artikler har tatt opp temaet.

Kanskje ”noen” skulle sette ut sau – slik at våre kystlyngheier kunne forvaltes riktig – alle interesserte kunne kjøpe seg andeler i lyngsaudrift – og kombinere turgåing med gjeting....Andelsgårdsbruk blir stadig mer populært – kanskje lam fra Hvalers kystlyngheier er en kommende næring....Eller en ny menighetsaktivitet...?

dag@plau.no

Faksimile fra Demokraten.

Hvaler kirke brannsikres!

Etter brannen i Paris har det vært fokus på brannsikring av landets kirkebygg – og her er det store utfordringer, og kostnader. 80 prosent av norske middelalderkirker i stein har ikke automatisk slokkeanlegg.

Men Hvaler kirke er i ferd med å bli blant kirkene som har. Sammen med Hvaler kommune og Riksantikvaren, er Hvaler menighet nå i gang med å få på plass slokkeanlegg! Fremføring av ny vannledning er under oppstart.

Takk for raske og positive vedtak!

dag@plau.no

Skjærgårdstjenesten

– nå med digitalt ryddekart

Hvert år samler Skjærgårdstjenesten inn 6–9 tonn marint søppel langs kysten vår. Etter mange års erfaring med innsamling av søppel i ytre Hvaler, vet Skjærgårdstjenesten hvor det finnes mye søppel.

Vi har derfor laget et digitalt ryddekart for marint søppel, som finnes på Hvaler kommunes nettside.

Kartet viser også punkter for båtanløp, hvor ryddere kan plassere sekker, parkering, og enkelte stier og veier som kan ta deg fram til ryddeområdet.

Du kan gjerne melde inn forslag til forbedringer. Hvor marint søppel ender opp, er ingen eksakt vitenskap. Havstrømmene og framherskende vinder fører til variasjoner hvert år. Plast kan du også finne bak busk og sten på den høyeste topp!

Takk til alle som rydder!

Vi er helt avhengig av enkeltpersoner, velforeninger, idrettslag, skoleklasser og andre som gjør en stor forskjell og hjelper oss med å rydde.

Mer info:

Ryddekart: <http://www.hvaler.kommune.no/ryddekart>

Fakta om Skjærgårdstjenesten:

Skjærgårdstjenesten holder til i Skjærgårdens hus, Vadbenken 8, på Skjærhalden sammen med Ytre Hvaler nasjonalparkstyre og Statens naturoppsyn.

Skjærgårdstjenesten drives av midler fra Staten, (Miljødirektoratet, MD/Statens Naturoppsyn, SNO), Fylkeskommunen, Oslofjordens Friluftsråd og samarbeidskommunene.

Driftsområde I - Ytre Oslofjord øst, søndre driftsenhet, består av et samarbeid mellom kommunene Hvaler, Sarpsborg og Halden, hvor Hvaler kommune er vertskommune.

Skjærgårdstjenesten skal sikre at de sjøbaserte friluftslivsområdene blir driftet og vedlikeholdt slik at de gir muligheter for en variert naturopplevelse for de som besøker områdene.

Skjærgårdstjenesten skal ivareta naturens mangfold i skjærgården og bidra til økt forståelse for å ta vare på naturen og stimulere til aktiv bruk av natur og friluftslivsområder.

Vi henstiller til ryddere å bruke eget skjønn og sjekke grundig når de er ute og rydder. Enkelte holmer er bare påført påslagssone i sjøkanten, mens det likevel er nødvendig å gå over hele holmen.

Rydder du i skjærgården, kan du gjerne plassere sekker og andre større gjenstander ved avfalls- og toalettboder i uthavnene, men ikke ute på bryggene med dypoppsamlere i Tordenskjoldbukta og Fredagshølet – og ikke ved kommunale containere på land.

Ta gjerne kontakt før du rydder! Vi vet hvor folk allerede har ryddet, og kan hjelpe deg! – Vi ber også om en liten melding etter at sjauen er gjort, sånn at vi får hentet søpla litt kvikt!

Fakta om marin forsøpling

Marin forsøpling er en av vår tids største miljøutfordringer. Rundt åtte millioner tonn plast havner i havet hvert år. Plasten forsvinner ikke og er til stor skade for livet i havet.

– Hele 80–90 prosent av platen i havet kommer fra land. Årsaken er at mange land mangler avfallssystemer. Derfor er det viktig å bygge opp søppelsystemer i utviklingsland, øke kunnskapen om marin forsøpling og legge til rette for effektiv opprydning.

Kilder:

regjeringen.no, hvaler.kommune.no

Foto: Skærgårdstjenesten

Sommer på Kystmuseet Hvaler

Hvordan var det å leve i skjærgården før i tiden?

Bli med på tur tilbake i tiden på Kystmuseet Hvaler. Vi forteller historiene om øybefolkningens kår og hverdagsliv på 18- og 1900-tallet. Vi er stolte over å holde til på et autentisk skjærgårdsbruk der tidligere beboere har livnært seg på både fiske, sjøfart, jordbruk og stenhogging. Her nytes livet i rolig tempo og idylliske omgivelser. Velkommen til et unikt stykke kystkultur!

Aktiviteter for barn hver dag:

I vår frukthage kan du prøve deg som gårdsarbeider, lære om insektenes viktige jobb og bygge ditt eget insektshotell.

Åpningstider:

Hver dag 22. juni-18. august kl. 12-16 Inngang: Barn 25 kr / voksne 65kr

Sted: Dybedalsveien 37, Spjærøy

Åpen Smie

Hver mandag fra 29. april kl. 11-15

Sted: Dybedalsveien 37, Spjærøy

KYSTMUSEET HVALER

Sjekk ostfoldmuseene.no for mer oppdatert informasjon om arrangementene.

ØSTFOLD MUSEENE
KYSTMUSEET HVALER

God sagt – fortsatt!

Mange har fått ny bibel i det siste – kanskje begynt å bla i den også... og da har du sikkert lagt merke til at boka blir liggende oppslått – den ”klapper” ikke sammen!

Det er en ekstra kvalitet som bokas innhold nyter godt av – du finner lett tilbake til der du var – den kan bare bli liggende, for den er full av viktig stoff! Selv om det er gammelt, er det av stor betydning også i dag.

Her følger noen uttrykk vi fortsatt bruker i vår dagligtale, og vi fortsetter alfabetisk fra høstutgaven av menighetsbladet:

Fra boka: Skriften på veggen av Dag Kjær Smemo,

Verbum forlag

ISBN 978-82-543-1281-0

Bestilles på bibel.no

B

Barn. Denne verdens barn

Fra Jesu lignelse om Forvalteren som handlet klokt, eller Den kloke forvalteren, som det het tidligere. Jesus sammenligner lysets barn med denne verdens barn.

• Luk 16,8

Beelsebul

Navn som i jødedommen og NT ble brukt om lederen for de onde ånder. Navnet kommer opprinnelig fra hebraisk Baal-Sebul som betyr Baal den opphøyde. Ordet brukes av Jesus.

• Matt 10,25

• Mark 3,22

• Luk 11,15

Blasfemi

Om å spotte eller gjør narr av Gud og det som har med ham å gjøre. Fra det greske

ordet blasfemia som betyr spott eller bespottelse. Ordet brukes flere ganger i den greske grunnteksten i evangeliene og er nå oversatt med spott og gudsbespottelse. I GT er det dødsstraff for å spotte Herren.

• 3 Mos 24,10–16

• Matt 15,19

• Mark 2,7

• Mark 14,64

• Luk 5,21

• Joh 10,33

Bli lys!

Iblant brukt som humoristisk oppfordring til å tenne lyset. Fra skapelsesberetningen, når Gud som det første skaper lyset. Brukes også i katolsk messe der det på latin heter fiat lux.

• 1 Mos 1,3

Barn og unge – hva skjer?

August/september:

Søndag 25. august kl. 11 – Helt førsteklases!

Friluftsgudstjeneste i Brottet der skolestartere blir spesielt invitert. Etter gudstjenesten blir det kirkekaffe på brygga og natursti med oppgaver. Kystmuseet stiller med åpen smie og stenhoggere i Brottet.

Onsdag 28. august kl. 18 - 20 – Reunion

Reunion for fjorårets konfirmanter på Kirkens hus. Invitasjon med flere detaljer kommer.

Torsdag 5. september kl. 12 – Oppstart babysang

Hver torsdag inviteres det til babysang på Kirkens hus fra klokken 12. Vi starter med lunsj.

Lørdag 7. september kl. 12 - 16 – Kick off

Kick off for årets konfirmanter på Storesand. Invitasjon med flere detaljer kommer.

Søndag 8. september kl. 11 – Presentasjonsgudstjeneste

Gudstjeneste i Hvaler kirke med presentasjon av årets konfirmanter.

Torsdag 19. september kl. 17 - 18 – Kirkerottesamling i Hvaler kirke

Kirkerottesamling for alle fire- og femåringer. Invitasjon kommer.

Søndag 22. september kl. 11 – Høsttakkegudstjeneste med utdeling av 4-årsbok

Gudstjenesten er i Hvaler kirke. Knøttekoret synger og vi får besøk av Hvalers egen kirkerotte. Etter gudstjenesten går vi til Eplefestivalen på Rove og tar kirkekaffen der.

Torsdag 26. september kl. 17 - 18 – Kirkerottesamling i Spjærøy kirke

Kirkerottesamling for alle fire- og femåringer.

Et lite glimt fra Ytre Hvaler nasjonalpark

Tekst: Monika Olsen, nasjonalparkforvalter.

Foto: Haakon Braathu Haaverstad, Statens naturoppsyn.

Du vet vel at vi har en nasjonalpark på Hvaler? Faktisk Norges første marine nasjonalpark! I år er nasjonalparken vår 10 år gammel. Den ble altså etablert i 2009.

Ytre Hvaler nasjonalpark omfatter et areal på ca. 354 km². Nasjonalparken ligger i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Nesten hele nasjonalparken består av hav. Kun en mindre del finnes på land. Landområdene i nasjonalparken har et rikt plante- og dyreliv, kystbarskog, lyngheier og andre naturtyper. Under vann er mangfoldet stort, blant annet med korallrev og andre sjeldne dyrearter.

Fugler

Nasjonalparken har et svært rikt fugleliv. Bare på Akerøya er det sett over 260 arter. Nå om våren synger fuglene mest, for da skal de tiltrekke seg en kjæreste. Fra slutten av mars til sankthans er en fin tid for å høre fuglesang. Ta med en kikkert og fuglebok, eller lær deg å kjenne igjen fuglene på sangen deres.

Ærfuglen er en fugl som er lett å kjenne igjen. I april flokker den seg rundt øyene for å hekke. Den hekker gjerne i tang og mose, under en steinhelle eller en einerbusk. Æra legger rundt 5 egg, men begynner ikke å ruge før hun har tre egg i reiret. Hun ligger på reiret i 27-28 dager. Ærfuglen må ikke forstyrres i hekketida fra 15. april til 15. juli.

Ho-ærfugl på rede.

Ærfugleir med fugleunge som klekker. Blir ærfuglen skremt, bærser den ofte på eggene før den flyr vekk fra reiret.

Gråmåkeunge. Gråmåke er vår nest største hekkende måke etter svartbaken. Særlig svartbaken driver jakt på ærgfuglunger.

Pattedyr

Steinkobben er en liten selart som lever i nasjonalparken. Hannene blir om lag 150 cm lange og veier rundt 100 kilo. Hunnene er bare litt mindre, og det er vanskelig å se forskjell på ho- og hanndyr. Steinkobbene samles på land når de skal føde unger, og når de har hårfelling. De legger seg helst opp på litt beskyttede, lave skjær og sandbanker. Selene er flokkdyr som lever i grupper fra noen titalls dyr til større kolonier på noen hundre individer langs hele norskekysten.

Steinkobbe

Steinkobbekoloni på skjæra ved Torbjørnskjær.

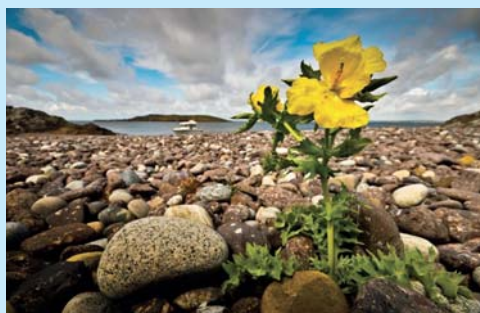
Spennende turer

Nasjonalparken har også mange sjeldne planter (67 rødlistearter), deriblant honningblomst og gul hornvalmue.

Hvis du vil vite mer om hva som lever og vokser i nasjonalparken kan du i sommer være med på mange aktiviteter og guidede turer på Besøksenteret på Skjærhalden. Da kan du for eksempel være med på spennende turer for å se etter planter du kan spise, fugler, sommerfugl, flaggermus og strandmaurløver!

Honningblomst er en av Norges mest sjeldne orkideer, og vokser kun på Hvaler.

Gul hornvalmue vokser midt i et «hav» av steiner på Søndre Søster.

Kattefot; kan du se at blomsten ligner på en kattepote?

Opplevsessekken

Har du lyst til å utforske naturen på nye måter? Da kan du spørre etter *opplevsessekken* på Besøksenteret! Statens natur- oppsyn har laget en opplevsessekk som inneholder mange spennende oppgaver og aktiviteter, som du kan ta med deg neste gang du skal ut på tur!

Eller du kan bruke den til å utforske det spennende livet i hagen din.

Foto: Marit Winther-Janson, Statens naturoppsyn

Opplevsessekken på Besøksenteret

Velkommen som konfirmant!

Du som er fylt eller fyller 14 år i 2019 er velkommen til å være konfirmant i Hvaler menighet!

Konfirmasjonstiden strekker seg over 9 måneder, fra september til mai. Vi starter med KickOff på Storesand i september. Og avslutningen i mai er selve konfirmasjonsdagen som er en festdag for deg, familien og menigheten.

Vi ønsker at konfirmanttiden skal være med på å bevisstgjøre deg for hvilke valg du tar i livet ditt, gi deg verdifulle tanker gjennom et spennende, variert og meningsfylt opplegg. Konfirmantåret vil være både lærerikt, utfordrende, morsomt og spennende med en fin blanding av moro og alvor.

Som konfirmant i Hvaler menighet kan du

- finne ut mer om deg selv og troen på Gud.
- lære mer om Bibelen og hva den handler om.
- snakke om kristen tro der det er plass til både tro, tvil og undring.
- bli kjent med kirken og få være en del av noen gudstjenester.
- få nye tanker om livet.

I løpet av dette året skal vi ha felles-samlinger og gruppesamlinger, og et av høydepunktene er konfirmantleiren!

Vi ønsker at konfirmasjonstiden i Hvaler menighet skal være variert og spennende. Derfor bruker vi også en del ressurser på dette. Mye baseres på innkomne gaver. Det er likevel nødvendig å ha en egenandel for å komme i havn.

Det er sendt ut informasjonsbrosjyre fra Hvaler menighet angående dette. Hvis denne ikke er mottatt, vennligst ta kontakt med kirkekontoret.

Om det er noen spørsmål er det bare å ta kontakt:

Grethe Hummel

Tlf. 474 79 731

E-post: grethe@hvaler.kirken.no

Tusen takk

Vi vil gjerne gjennom menighetsbladet, få takke Stiftelsen Dypedalsåsen for at de en gang i uken stiller bussen sin til rådighet, slik at vi «bilfrie» pensjonister på Vestre Hvaler kan få utført vår ukehandel. Det er vi svært takknemlige for.

Lill og Vera, to frivillige hjelpsomme sjåførere, skifter på å kjøre oss trygt frem og tilbake. På Kiwi på Vesterøy blir vi servert gratis kaffe og kaker av hyggelig betjening. Takk også til dere.

Så dette er for oss noe mere enn vanlig handletur. Det er et koselig sosialt treff, og vi ser frem til torsdagene da det handles.

Så tusen takk!

Det er plass til flere i bussen.

Hilsen fra oss som bruker tilbudet.

Her sitter noen av av oss ved kaffebordet, mens andre først kjøper blomster. Fra venstre: Anne Margrete Eliassen, May Midtby, Randi Andersen og Anna Fjellberg som handler blomster.

Kunstutstilling

på Kirkens hus, Skjærhalden

I sommer stiller kunstneren **Øivind Sand** ut arbeider på Kirkens hus.

Salgsutstillingen er åpen hver dag i hele skolens ferie fra kl. 12-17.

Kunstneren vil selv ofte være tilstede. Velkommen!

Fotoutstilling, Rolf Sørensen

Hvaler Fotogalleri
Vauerveien 358,
Vesterøy

Åpen i sommer
mandag-fredag
kl. 10-17

Helger:
Ring for avtale
Mobil: 90950143

mail:
rolfsowe@online.no

ÅPEN KIRKE

Hvaler kirke er åpen for omvisning
hver mandag kl. 11 - 15
i tidsrommet 24. juni - 12. august.
Utenom disse tider kan kirkekontoret
kontaktes. Tlf. 474 79 730.

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Uvurderlig

Enhver bolig har noe unikt ved seg. Vi kaller det for det gyldne kvadrat, og vår oppgave er å finne de boligkjøperne som vet å sette pris på akkurat ditt.

PrivatMegleren Fredrikstad har håndplukket de beste meglernes med lang erfaring fra Fredrikstadorrådet. Dersom du vurderer salg av egen bolig, er vårt totale konsept definitivt måten å selge din bolig på for å oppnå høyeste pris i markedet.

Kontakt oss for en hyggelig boliprat.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Birgit Groth

Vakttelefon 69 130 130 (24 t)
Farmannsgate 10

www.jolstad.no

Lokaleid begravelsesbyrå

Ved kjøp av bunad er du
med i trekningen av en
bunad verdi kr. 27.500

Liers Husflid

Ivar Lier AS, Nygaardsgt. 49-51, 1607 Fredrikstad
Telefon 69 31 67 06 / 69 31 63 39
e-post: post@liershusflid.no
www.liershusflid.no / www.lokenbunaden.no

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjøleker for sjørarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

HER FOR
deg

Ellen

Ulf

Cathrine

Bjørnar

Terje

David

Jarle

Borge Begravelsesbyrå

Ellen Margareth Bye

Tlf. 69 34 53 35

Biveien 21,1658 Torp
emargarb@online.no

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Klemet Johansen Etabl. 1885

Telefon hele døgnet: **69 31 30 62**
Veumveien 51, 1613 Fredrikstad
www.fredrikstadbeg.no
E-post: post@fredrikstadbeg.no

VIS-À-VIS

— *helse* —

Skjelsbu 14, Hvaler; tlf. 46890923
www.vis-a-vis-helse.no

Vi utfører alt av elektrisk arbeid i boliger og hytter

ELEKTRIKEREN

Morten Kristiansen

92 41 90 62 – morten@edra.no

– Skjærhalden –

www.edra.no

Mesterhjelp Skjærhalden

Monica Valen

**Mesterhjelp Skjærhalden har økt kapasiteten
slik at vi kan ta på oss flere oppdrag!**

**Så – trenger du hjelp i huset – ta kontakt på tlf 403 06 155
eller Epost til post@mesterhjelp-hvaler.no**

Mer info på www.mesterhjelp-hvaler.no

Alt for en enklere hverdag!

**Trenger du murer eller
flislegger?**

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no

Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

GRAVSTENER

Fredrikstad - Moss - Råde - Rygge - Sarpsborg

Telefon 03024 - fonus.no

Hvaler Gjestehage
En **økologisk** opplevelsesshage på Vesterøy i Utgårdskilen
Velkommen til en stressfri handel!

- Kjøp med deg våre egenproduserte blomster, stauder, urter, tomater, chili og mye mer fra vår «kule» butikk.
- Få meg deg inspirasjon og gode råd på kjøpet for din uteplass!
- Sjekk våre Geodome, kanskje du ønsker deg et drivhus/lysthus i verdens sterkeste konstruksjon?

Har du problemer med **rådyr i hagen**? Vi har det populære rådyrgjerdet, nesten usynlig for deg og meg, men holder de søte små på utsiden av dine godsaker!

Bestill et **vandreforedrag** med bevertning fra hagens råvarer og avslapning i vår store geodome.
Passer for en vennegjeng inntil 15 personer

Sesongåpning 16 mai. Følg oss på facebook for åpningstidene i sesong og våre nyheter
Daglig leder Anne Marit Skovly, Mobil 45044298

hvalergjestehage@gmail.com
www.hvalergjestehage.no

HVALER

FLEX

Skal du **handle**, til
frisøren, eller kanskje
besøke en venn som bor
et stykke unna?
Da kan du kanskje reise dit
med **Flex**

Vil du vite om du kan reise med Flex?

Da går du inn på **flexhvaler.no**
eller ringer telefon **69 12 54 80**,
så vil vi hjelpe deg.

GRATIS
bestillingsreise

Tlf. **69 12 54 80**
flexhvaler.no

Fra foreningslivet på Hvaler

Høst 2019

Strikkekafe Vesterøy bedehus

kl. 19

18.09.

23.10.

20.11.

18.12.

Velkommen!

Normisjon

05.09.

03.10.

07.11.

05.12.

Kirkens hus kl. 18.

Velkommen!

Søndre Kirkøy misjonsforening

29.09.

27.10.

24.11.

Kirkens hus kl. 17.

Velkommen!

Sjømannsmisjonen

12.08.

09.09.

Kirkens hus kl. 19.

Velkommen!

Sjømannsmisjonene inviterer til
«Fest på kjerka» 21.10. kl. 18.
på Kirkens hus. Besøk av prestene
Svein Helge Rødahl og
Tore E. Thorkildsen.

Velkommen!

Vesterøy Misjonsforening

Har møter på Vesterøy bedehus

annenhver mandag kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Bjørg Johansen,

tlf. 69 37 62 89,

mobil: 916 68 528

Formiddagstreff

28.8.

25.9.

Strikkekafe Kirkens hus

14. 09. Kl. 11-14.

Strikkeklubben

Asmaløy bedehus den første

torsdagen i måneden kl. 19.

Vær velkommen!

Kontaktperson:

Anne Marit Kolbeinsen,

Mobil: 414 72 251

Asmaløy misjonsforening

Samlinger på Asmaløy bedehus

den siste mandagen i måneden kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson:

Anne Hvalgård,

Mobil: 995 83 695

Siste frist for stoff til neste nr. er 20. august!

DÅP

Hvaler kirke

Ella Marie Holt
Herman Bratlie-Hansen

Spjørøy kirke

Anders André Norheim
Josefine Bjørge
Oskar Adel Hussein

BEGRAVELSE

Hvaler kirke

Lisbeth Eriksen
Eva Antonsen
Ella Irene Melhuus

VIELSE

Hvaler kirke

Bodil Vivian Bjerke og
Åge Andreas Dahl

Spjørøy kirke

Inger-May Nordseth Arnesen
Aud Richardsen
Rolf Erik Sandberg

Spjørøy kirke

Katrine Angell Ljostad-Barm og
Stian Ljostad-Barm

Rettelse fra Påskenummeret

Riktig navn på dette paret er Ester og Johan Arnold Johansen fra Lauer.

Gudstjenester sommeren 2019

*Gudstjenestene begynner kl. 11
når ikke annet er oppgitt*

23. juni	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Grethe Hummel.
30. juni	Brygga i Fredrikstad	Friluftsgudstjeneste i forbindelse med Glommafestivalen.
7. juli	Hvaler	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Grethe Hummel.
14. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Grethe Hummel.
21. juli	Spjærøy	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Ole Hauglum.
28. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Ole Hauglum.
29. juli, kl. 18	Hvaler	Olsokgudstjeneste i middelalderkirken. Rømmegrøt og kaffe på Tusenårsstedet. Ole Hauglum.
4. august	Hvaler	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Ole Hauglum.
11. august	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste for Hvaler og Kråkerøy. Maria Vassli Gjære.
18. august	Spjærøy	Gudstjeneste med nattverd. Grethe Hummel.
25. august	Brottet	Familiegudstjeneste med feiring av 6-åringers skolestart. Kirkekaffe og sporlek for hele familien. Grethe Hummel.
1. september	Hvaler	Gudstjeneste. Maria Vassli Gjære.
8. september	Hvaler	Gudstjeneste med presentasjon av nye konfirmanter. Grethe Hummel.
15. september	Spjærøy	Gudstjeneste. Vikar.
22. september	Hvaler	Familiegudstjeneste. Høsttakkefest med 4-årsbok Kirkekaffe på Eplefestivalen. Grethe Hummel.

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

<https://kirken.no/hvaler/>

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler Sogn

Einar Morland, leder

Gilboveien 13, 1680 Skjærhalden

Tlf: 934 07 085

emorlan@online.no

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret,

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Einar Morland,

Grethe Hummel, Dag Plau og

Ellen Bjørnvall Vikar

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

Trykk:

Møklegaards trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

Ansatte:

Grethe Hummel,

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Ken Phillips,

kirkemusiker

Tlf: 414 69 147

keph@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean,

Fungerende

kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Terje Moen,

kirketjener

Tlf: 954 57 722

temo@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen,

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland,

trosopplærer

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Middelalderkirken synger **Tirsdag 23. juli i Hvaler kirke kl. 19**

Med Tore E. Thorkildsen og Bjørnar Spydevold

Gratis adgang, kollekt ved utgangen